

VÅRE ROVDYR

NR.1/2024 / ÅRGANG 38

FORENINGEN VÅRE ROVDYRS TIDSSKRIFT

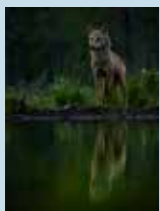
**HVORDAN STÅR DET TIL MED
VÅRE ROVFUGLER OG UGLER?**

**UROVEKKENDE MYE SKADESKYTING
AV STORE ROVDYR**

**NY FORSKNING PÅ STORE ROVDYR
- ROVDYR ER POPULÆRE I NORGE**

Forside:
Foto:
Kjartan Trana.

Bakside:
Foto:
Roger Brendhagen.

VÅRE ROVDYR

Utgis av
Foreningen Våre Rovdyr

Adresse
Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195
2151 Årnes

Ansvarlig utgiver
Foreningen Våre Rovdyrs styre

Ansvarlig redaktør
Alette Sandvik
as@fvr.no

Øvrige redaksjonsmedlemmer
Ingvild Elise Ihle
ii@fvr.no

Morten Ree
mr@fvr.no

Sats & layout
Marius Sjøli

Trykk
BK Grafisk AS
Sandefjord

Internett
www.rovdyrene.no

ISSN 0801-4728

INNHOOLD

LEDER	SIDE 3
EN BJØRN ER IKKE EN BJØRN - ET MØTE MED BJØRNEGUIDE ROGER BRENDHAGEN	SIDE 4
NY ROVDYRTUR TIL FINLAND	SIDE 9
HVORDAN STÅR DET TIL MED VÅRE ROVFUGLER OG UGLER?	SIDE 10
UROVEKKENDE MYE SKADESKYTING AV STORE ROVDYR	SIDE 16
NY FORSKNING PÅ STORE ROVDYR - ROVDYR ER POPULÆRE I NORGE	SIDE 18
SPRINGSTUR 2024	SIDE 20
ET JERVEMØTE	SIDE 22
ROVDYRBOK I JULEGAVE TIL ALLE STORTINGSPOLITIKERNE	SIDE 23
ROVVILTNEMDENE - UTSPILT SIN ROLLE?	SIDE 24
HJERTESUKK FRA DAGLIG LEDER - DEN UFORSVARLIGE ULVEJAKTA	SIDE 28
ÅRSMØTE I FORENINGEN VÅRE ROVDYR 2024	SIDE 30
ROVFUGLMOTTAKET	SIDE 32
HUBROENS SIDE FOR DE YNGRE	SIDE 33

4

**EN BJØRN ER IKKE EN BJØRN
- ET MØTE MED BJØRNEGUIDE
ROGER BRENDHAGEN**

10

**HVORDAN STÅR DET TIL MED
VÅRE ROVFUGLER OG UGLER?**

16

**UROVEKKENDE MYE SKADESKYTING
AV STORE ROVDYR**

18

**NY FORSKNING PÅ STORE ROVDYR
- ROVDYR ER POPULÆRE I NORGE**

LEDER

NY STYRELEDER

Så var det min tur til å ivrig plukke opp stafett-pinnen etter Tor Arild Esperås, og det gjør jeg med respekt og pågangsmot. Takk for innsatsen, Tor Arild. Takk for tilliten, folkens.

Jeg er svært opptatt av dyre- og naturvern generelt, og rovdyr, ulven og natur- og gammelskog spesielt. Siden 2016 har jeg jobbet for ulven via Ulvens Dag, både med innsendelse av høringsuttalelser, klager, deling av informasjon og fakta - og organisering og gjennomføring av flere offentlige tilstelninger. Massemønstringa for ulv foran Stortinget i 2016 utpeker seg som den største med over 3.000 oppmøtte og 18 knallgode appellanter fra flere hold og perspektiver.

Heldige meg bor i to ulverevir, ca. halvparten av tiden på Lambertseter ved Østmarka og halvparten i den svenske delen av Finnmarken i Värmland. Rundt stugan har vi sett spor etter både ulv, gaupe, bjørn og jerv. Jeg har også møtt en tidligere lederhann i Østmarka sammen med hundene mine, og fått konsertsvaer på tiltale fra hele daværende Kymmenflokken. Interesser jeg kan nevne utover ville dyr, ulvesporing med hunden min og ekte, skandinavisk natur er: fotografi, hunder, bøker, filmer og hagearbeid. Oppvekstens hytte var av den enkle sorten på fjellet mellom Gol og Hemsedal, og selv om fjellet er storslagent så er det den magiske skogen som er «min» biotop.

Samhandling er merkelappen på mitt daglige virke som senior prosjektleder i IT-bransjen. Det håper jeg å kunne dra veksler på i styrevervet. Nettopp samhandling og sameksistens tror jeg er nøkkelfaktorer både når det kommer til oss som kjemper i sakene sammen fra ulike ståsted og organisasjoner, og at vi som art deler leveområder med de store rovdyra. Sameksistens og kjennskap til rovdyra er den viktigste «paraplyen» for meg å jobbe under, og dette skal bygge på fakta, forskning, erfaringer og følelser. Fakta og forskning går hånd i hånd med følelser i kampen vår, og selv om argumentasjonen bør underbygges med det første, er det vel følelser som gjør at mange av oss kjemper? Opplevelsen av å være ute i en så intakt natur som mulig vs. øko-

sorgen som dessverre er blitt en vedvarende tilstand, er opplevelser som gjør at i alle fall jeg velger å ta kampen. For den er ikke lett. Den er ikke kort. Vi er ikke bortskjemte med oppturer. Men kampen må tas. Både i dag og i framtida. Det er jeg ikke i tvil om, og jeg er takknemlig for å få gjøre dette sammen med alle dere rovdyrvennene i Foreningen Våre Rovdyr.

For å få endret politikken er det essensielt å endre folks kunnskapsnivå, holdninger, oppfatninger og meninger. Folkeopplysning, rett og slett. «Oppsynsmannen» på NRK har skaffet oss en bølge vi kan ri på framover, og kombinert med flere undersøkelser utført av NINA og nå sist Opinion (67 prosent vil verne naturen) vet vi at potensialet er stort. Både til å få folk til å lese, lytte og lære, men også til å sanke inn flere gode medlemmer med hjerte for naturen og rovdyra. I tillegg mener jeg at det er svært viktig å inkludere barn og unge i dette arbeidet. Man kjemper for det man kjenner og er glad i. Det man ikke vet så mye om, har man ikke så mye fokus på. Da kan arter og leveområder forsvinne uten at særlig mange legger merke til det. Før det er altfor sent.

Hvis jeg fikk velge meg fanesaker framover, er de følgende: kjennskap til og sameksistens med de store rovdyra, folkeopplysning, samarbeid på tvers, genetikk og levedyktighet (rødlista), skadeskyting, jaktmetoder, bestandsmål, rovviltneemnder og å få endret det politiske landskapet. I en krisetid for naturmangfoldet trenger vi politikere som tar dette på alvor.

Marianne Mikalsen.

Marianne Mikalsen, styreleder.

EN BJØRN ER IKKE EN BJØRN

– ET MØTE MED BJØRNEGUIDE ROGER BRENDHAGEN

AV: ALETTE SANDVIK

Roger Brendhagen er født i 1968 i Oslo, og oppvokst i landlige omgivelser på Hedemarken. Med sine 300 reisedøgn i året har han hele verden som sin arbeidsplass. Han er tilknyttet Nikon som fotograf - og er Nikon-ambassadør. Roger er medlem av Norske Naturfotografer og har lang erfaring som naturfotograf med artikler og bilder i Vi Menn, Aftenposten, Dagbladet og A-magasinet, i tillegg til en rekke europeiske aviser og magasiner. Han har hatt flere fotoutstillinger de siste årene, med motiver fra Antarktis i sør til Svalbard i nord.

▼ Roger med et viktig hjelpemiddel, kikkerten!
Foto: Jo Stenersen.

Vi møter Roger utenfor den tidligere skogsarbeiderboligen i Finland der han tar imot gruppen fra Foreningen Våre Rovdyr som har kommet for å delta på fotoworkshop. Drømmen for de tilreisende er ekte rovdyropplevelser og det kan Roger love at vi skal få oppleve.

Roger samarbeider tett med Lassi Rautiainen som har bygd opp et genuint sted for naturfotografering og rovdyropplevelser i den finske ødemarka. Lassi har drevet med dette helt siden 1989. Hit kommer naturinteresserte fra hele verden for å oppleve de store rovdyrene på nært hold. Roger har vært en venn av huset i 16 år og han har arrangert workshops her i 15 år nå.

Dette er et av de beste stedene i verden for å kunne oppleve og fotografere bjørn, ulv og jerv. Det kommer også mange mennesker hit med kikkert og mobiltelefon som bare vil oppleve naturen, de ville dyrene og stillheten her ute.

Det er en spent gjeng som står klare med sekker og fotoutstyr den første ettermiddagen. Vi blir kjørt ut til fotoskjulene i et nøye planlagt system. Noen skal til myra, noen til innsjøen og de tøffeste til «suicide hide». Roger har gjort dette mange ganger før, men for oss besøkende er det kanskje noe vi opplever kun én gang i livet. Bare det å vite at vi skal få et glimt av bjørn, jerv eller ulv er stort

i seg selv. På plass i de små plankebuene, senker roen seg, mens spenningen stiger. Det er vakkert og nesten litt søvndyssende å sitte slik i stillhet og se utover et lite tjern omkranset av tynne furutrær. Ventende på at duften fra maten som er lagt ut skal nå neseborene til noen av rovdyrene som lever her. De første dyrene som kommer, er ravnene og kråkene. Men lydene de lager er nok godt kjent for rovdyrene; «nå er det mat å få». Så kommer den første bjørnen – stor og ruggende – med faste skritt mot maten. Med den gode luktesansen værter han nok oss mennesker også, men det er en risiko verdt å ta. Vi ser vaksomme blikk mot skjulet vi sitter i, mens godsakene fortæres. Det er stort, det er veldig stort, å oppleve en helt vanlig brunbjørn, som ingen har tenkt å skyte.

Dette øde skogsområdet på grensen mellom Finland og Russland er eid av den finske staten. Den finske staten støtter bedrifter som driver med rovdyrturisme. Det er mye penger i dette, og det blir mindre konflikter med rovdyr andre steder.

Etter en lang kveld med bjørneopplevelser blir vi sittende ute og snakke om hvordan rovdyr ofte blir sensasjonelt og uriktig fremstilt i media. «Ofte merker jeg at rovdyropplevelser skrevet om i media blir veldig skjevt fremstilt» sier Roger. «Et rovdyr vil aldri gå til angrep uten forvarsel». Det har vært en del oppslag

▼ Huggorm.
Foto:
Roger Brendhagen.

i svenske og norske medier det siste året om bjørner som går til angrep på mennesker, tilsynelatende uten forvarsel. Det media ikke skriver om er at disse bjørnene enten er skadskutte eller har blitt jaktet på i timevis av jakthunder og ikke ser noen annen mulighet enn til slutt å angripe. Roger legger til at det selvsagt er lurt å la ei binne som akkurat har kommet ut av hiet med unger få være i fred. Selv har han aldri opplevd noe negativt med noen av rovdyrene han har hatt nærmøter med. Han har hatt bjørn på én meters hold og aldri opplevd de som truende.

BJØRN ER IKKE BJØRN

Alle rovdyr er opportunister og en bjørn er ikke bjørn. De har alle ulike personligheter og Roger har fått kjennskap til mange ulike bjørnepersonligheter gjennom årene. Noen er forsiktede, andre er mer nysgjerrige og noen er overraskende skvetne. De er like ulike som vi mennesker er.

Bjørnen som art vil helst være i fred fra oss og har ingen ønsker om å oppsøke mennesker. Men når vi kommer med mat og godsaker

så kan de glemme denne frykten et lite øyeblikk. I Finland er det strenge regler for føring. Det man legger ut ved fotoskjulene skal ikke erstatte den maten bjørnen finner naturlig i skogen. Det man fører med utenfor fotoskjulene må alltid godkjennes og det er som regel rått kjøtt og fisk av ulike slag. Bjørnene i Finland liker laks aller best. Når det sprer seg en duft gjennom skogen av fersk laks kommer de 200-300 kilo tunge dyrene forsiktig labbende. Antallet bjørner som holder til i disse øde skogene i Finland har gradvis blitt redusert de siste tiårene.

Roger er veldig opptatt av at man skal oppføre seg respektfullt og rolig når gjestene beveger seg ut i skjulene for å oppleve rovdyrene. Det er nøye gjennomgang på forhånd om hva som er lov og hva man ikke skal gjøre. Høyt snakk og bråk med poser og utstyr er fy-fy. Roger er opptatt av at de som kommer skal lære mer om bjørn og de andre rovdyrene. Kunnskap er nøkkelen til gode holdninger og en fornuftig omgang med alle ville dyr.

Roger husker godt sitt første møte med brun-

► **En bjørn er ikke en bjørn - Et møte med bjørneguide Roger Brendhagen**

► Greit å ha utstyret klart for observasjon og fotografering av rovdyrene
Foto: Roger Brendhagen.

bjørn for snart atten år siden – og «opplever» den gleden på nytt når han opplever nye gjester smile fra øre til øre når de får samme opplevelsen for første gang. «- Det er en stor glede for meg å se gleden de får ved å se bjørn for første gang! Jeg har opplevd at noen får en gledeståre i øyekroken – og at noen må summe seg i flere minutter før de fotograferer» sier Roger.

På vei ut til fotoskjulet den siste ettermiddagen bråstopper plutselig Roger og sier «SE!» Alle i bilen kikker inn i skogen utenfor og tror de skal få se bjørn. Men Roger fokuserer på noe rett foran bilen som ingen andre enn han har sett. En huggorm! Roger har alltid vært veldig betatt av amfibier og reptiler – og spesielt huggorm. Det er sikkert fordi de blir sett på som stygge og lite verdt for mange. Litt på samme måte som rovdyrene for en del nordmenn.

“Hvorfor hater vi slanger, hvorfor hater vi ulver? Det er ofte ulogisk, basert på forestillinger om eventyrfigurer som representerer dyrene, snarere enn de virkelige dyrene.”

Roger står på barrikadene for ivaretagelse av nordisk natur hver eneste dag. Hvem skal stå på barrikadene for rovdyrene hvis ikke jeg som naturfotograf gjør det?

Selv opplever Roger at han stadig bruker mer tid på å ta stygge bilder av naturen. Ødelagt

natur, nedbygging, og det å skrive om rovdyrdrap.

Hva er det med de store rovdyrene som fascinerer deg spesielt?

- I utgangspunktet er jeg fascinert av de fleste dyreartene – men i særdeleshet rovdyr og slanger. Det er utfordrende å fotografere rovdyr – både de med vinger og de som går og kryper på bakken. Det innebærer mye venting – og jo lengre du venter jo større er gleden når du lykkes!

Vi lurte på om Roger har en art han drømmer om å fotografere?

- Listen er lang over de artene jeg har fotografert, men listen er enda lengre over de jeg ikke har møtt! En art som står høyt på sistnevnte liste er gobibjørn: verdens mest utrydningstruede bjørneart. Den lever nord i Mongolia og planen er å reise tilbake dit igjen i 2026.

Roger arrangerer rovdyrturer til Finland mange ganger hvert år. I 2023 var han på tur med grupper i Finland i mer enn 60 dager. Interessen for slike opplevelsesturer er økende og for Roger er dette en drømmejobb. Gruppen fra Foreningen Våre Rovdyr er storfornøyde etter oppholdet og på vei hjem planlegges allerede en ny tur hit.

► Bjørnekløe.
Foto: Roger Brendhagen.

NY ROVDYRTUR TIL FINLAND 8-13 AUGUST 2024

Foreningen Våre Rovdyr arrangerer også i år rovdyrtur til Finland. Vi hadde en fantastisk tur i fjor med uforglemmelige nærmøter med både bjørn og jerv. I år håper vi på ulv også. Det fine sosiale samholdet og alle de spennende samtaleene er også en viktig del av turen.

Vi har inngått en avtale med kjentmann Roger Brendhagen om å ta oss med til Lassi Rautiainen i Finland 8-13 august.

Dette er en tur som passer for deg som vil oppleve rovdyr på nært hold og for de som ønsker å ta unike bilder av rovdyr. Roger Brendhagen bidrar med informative og lærerike foredrag og individuell opplæring i naturfotografering. Lån av kamera og optikk er mulig.

Alette Sandvik blir med som guide fra Foreningen Våre Rovdyr.

Pris kr. 17 750,- (Transport kommer i tillegg). (*Det tas forbehold om valutaendring mellom Euro/NOK).

Maks 16 deltagere – noen plasser igjen nå.

Inkludert:

- 5 netter i fotoskjul
- Kost og losji
- Kurs – arbeidsflyt – inspirasjon – motivasjon
- Informative og lærerike foredrag vil gi deg kunnskap og fotoglede
- Individuell opplæring.
- Fotoredigeringstips i Lightroom
- Lån av kamera og optikk

Du vil få generelle tips og praktiske råd – i tillegg til å kunne få teste og låne forskjellig fotoutstyr ute i felt.

Husk å sende e-post med påmelding til: roger@brendhagen.no

Oppgi fullt navn, postadresse, mobilnummer og fødselsdato.

HVORDAN STÅR DET TIL MED VÅRE ROVFUGLER OG UGLER?

INNLEDNING AV ALETTE SANDVIK

TEKST OM KONGEØRN OG HAVØRN AV ALV OTTAR FOLKESTAD, BIRDLIFE

Vi har en serie gående med informasjon om våre rovfugler og ugler. I forrige utgave av tidsskriftet presenterte seniorforsker ved Norsk institutt for naturforskning, Torgeir Nygård, status for jaktfalk og vandrefalk. I dette nummeret skriver Alv Ottar Folkestad om kongeørn og havørn.

Få fugler fascinerer slik som rovfugler og ugler gjør.

Men på samme måte som de store rovdynene, så har også de blitt utsatt for massiv etterfølgelse og forsøk på utryddelse. Etter århundrer med stor etterstrebelse så gikk myndighetene til det skritt å frede rovfuglene og ugle. Det startet med alle ugler unntatt hubro og snøugle i 1930. Etterfulgt av fiskeørn i 1962, snøugle i 1965, havørn og kongeørn i 1968 og til slutt alle rovfugler og hubro i 1971.

Ettersom mange av rovfuglene har en meget lav reproduksjon så ga ikke fredningen en umiddelbar synlig effekt. Men etter et par tiår begynte de å gjenerobre sine gamle hekkeplasser.

Rovfugler og rovpattedyr har helt sentrale funksjoner i naturen. Flere spiller en viktig bestandsregulerende rolle for smånagere

og andre smådyr, og kan slik også begrense forekomsten av både skadedyr og sykdommer. Mange er også viktige som naturens renovasjonsvesen ved å livnære seg av åtsler eller fiskeslo. For oss mennesker har rovfuglene en viktig rolle som såkalte indikatorarter, ved at de som følge av sin store sensitivitet til ulike miljøforandringer kan fortelle oss mye om tilstanden i våre økosystemer.

Press fra ulovlig reirplyndring og jakt er sterkt redusert sammenlignet med tidligere, men det avdekkes årlig hendelser der rovfugler og ugler har vært utsatt for kriminelle handlinger. I dag er de største truslene trolig tap av gode leveområder og hekkeplasser, moderne skogsdrift, matmangel, forstyrrelser fra mennesker, kollisjon med ulike strukturer (vindturbiner, strømførende kabler ol.).

▼
*Havørn.
Foto:
Roger Brendhagen.*

KONGEØRN

Då ørnene vart freda september 1968, var det fordi begge artar hadde gått sterkt tilbake og allereie for lengst var totalfreda i andre land. Rachel Carson si bok «Silent Spring» i 1963 vart katalysator for å bevisstgjere behov for aktivt miljøvern, så det låg i tidsånda. Robert Collett, «Norske fugle» (1921) skildrar kongeørnbestanden slik: «... hertilands nu i det hele er ganske sjelden, tilhører som rugefugl de mere alpine strøg...». Då hadde kongeørn og alt av rovfugl og rovdyr vore etterstreba etter stortingsvedtekne «Lov om Rovvildtets Udryddelse og det madnyttige Vildtets Bevarelse» frå 1845.

Betre var det ikkje i Yngvar Hagens «Rovfuglene og viltpleien» frå 1952: «Statistikken for antall felte ørner viser jevnt fall både i Nord-Norge og Sør-Norge i hele det tidsrom som er bearbejdet og nøyaktig undersøkt av Sigurd Johnsen, og dette gjenspeiler at selve ørnestammen har vært stadig på retur i det samme tidsrom, nemlig frå 1780 til 1926.»

I Haftorns «Norges fugler» (1971) vurderte Hagen den norske kongeørnbestanden til rundt 250 par i 1964. Same forfattar gjorde kvalifiserte utrekningar i 1972 etter ein spørjerunde til alle kommunale viltneimnder og kom då til rundt 450 hekkande par. «Norsk fugleatlas» 1994 (Gjershaug m. fl.) vurderte bestanden til 700-1000 par. Interessant nok seier naturfagpresten Hans Strøm frå Sunnmøre dette om «Skior-Vænge eller Ørnefalk» (som var lokalnamn for kongeørn) i 1762: «Ligesom Ørnen hos os forårsager adskillig Skade, ved at bortsnappe mange smaa Lam og Kid: saa er den derimod i et og annet Tilfælde dog til nogen Nytte.»

Ørnefredinga utløyste skarp debatt om forventa store skadar på beitedyr, særleg sau/lam, geit og tamrein. Det førte til eit samarbeid mellom naturvernorganisasjonar, faginstitusjonar og styresmakter, initiert av WWF i 1973, der det sist på 1970-talet vart sett i gang registrering og overvaking av hekkelokalitetar, bl.a. for havørn og kongeørn, dels støtta av styremaktene, dels initiert av faginstitusjonar og fagmiljø, dels interesseorganisasjonar. I delar av landet har dette etter kvart utvikla seg til eit grunnlag for totalestimat for kongeørnbestanden på landsbasis. Kunnskapen vart nytta for å setje bestandsmål for forvaltning av dei fem «store», freda rovviltartane ved første rovviltforliket i 2004. Konge-

ørnbestanden i Norge vart i 2003 estimert til mellom 850 og 1200 hekkande par. Dette vart det talfesta bestandsmålet for arten ved rovviltforliket 2004 og er framleis gjeldande, sjølv om estimattala har variert litt rundt dette nivået, avhengig av kva metodikk som vart lagt til grunn. Det er vurdert som naturgitt nivå i vårt land. Målsetjinga er altså å forvalte bestanden på økologisk likevektsnivå.

Frå og med 1992 var sjekk av kongeørnterritorier ein del av oppgåvene for «Terrestrisk overvåkingsprogram» – såkalla TOV-område. Dette gav grunnlag for å følgje med eit representativt utval av kongeørn-territorier på landsbasis i det som blir kalla ekstensiv overvaking, basert på ein avgrensa besøksfrekvens i hekkeperioden.

Frå og med 2013 har eit utval av 12 delområde spreidde over heile landet, kvart med 15 utvalde kongeørnterritorier, vore med i Rovdata si såkalla intensive overvaking av hekkande kongeørn i Norge. Ein del av desse områda var også med i TOV-områda og kan nyttast for vurdering av langsiktig trend i bestands- og reproduksjonsutvikling. Med årlege rapportar gir dette kontinuerleg og representativ overvaking av både bestands-situasjon og ungeproduksjon hos kongeørn i Norge. Fjerde kvart år blir bestandsestimatet på landsbasis vurdert og justert i samsvar med oppdatert kunnskapsgrunnlag.

På fag- og forvaltingsnivå er dette grunnlag for nordisk samarbeid for forvaltning av kongeørn. I tillegg har det sidan 1970-talet vore eit internordisk samarbeid på gruppe- og organisasjonsnivå for status og utvikling i kongeørnbestandane i Norden, med årleg kunnskapsutveksling i dei såkalla Nordiske kongeørnmøta.

Etablerte kongeørnpar er svært stabile nettopp fordi dei i utgangpunktet er heilårleg og livslangt territoriale. Konklusjonen dei siste 15-20 åra har vore at vi har ein stort sett balansert kongeørnbestand i Norden med få indikasjonar på bestandsendringar. Dette trass i at ungeproduksjonen i snitt har vore påfallande lav og over tid har gått ned frå +/- 0,40 til 0,25/0,26 ungar i snitt pr. par og år. For kongeørn som lavt reproduserande, territorial art og når territoriekampar synes å vere viktig dødsårsak for vaksne kongeørner, indikerer dette at kongeørnbestanden

i Norge (og Norden?) syns å vere stabilisert på balansnivå. Dette er helt i samsvar med politisk vedteken målsetjing for arten. Derfor er det meiningslaust å diskutere behov for å forvalte kongeørn «..presist på bestandsmål». Bestanden er der allereie og har truleg vore der dei siste 15-20 åra. Når ungeproduksjonen også syns å vere balansert i høve til dette, er det ikkje behov for å spandere tid og krefter på å gjere tiltak for å oppnå det naturgjevne tilhøve allereie har etablert. Det inkluderer nødvendigvis også den ikkje hekkande del av bestanden (inntil 5-6 års alder).

Likevel har det særleg dei aller siste åra vore sett auka fokus på kongeørn som skadegjerar på sau/lam og rein/reinkalv frå delar av beitenæringa. Dette trass i at det statistisk ikkje er nokon samanheng mellom bestandstett-

leik av hekkande kongeørn og beitedyr og det faktum at kongeørnskade er gjennomgåande på eit svært lavt nivå nettopp i dei fylka som har tettast hekkebestand og i tillegg dei tettaste beitedyrbesetningane (vestlandsfylka). Om vi nyttar talet på erstatta tap av beitedyr med kongeørn som skadegjerar, utan å stille spørsmål om dette er påverka av bakanforliggende problem eller om det er rimeleg dokumentasjon for skadane, står erstatningstala for sau/lam likevel på mindre enn 2 % av dei totale tapa i utmark, for tamrein litt høgare (rundt eller i overkant av 4 %). Det er på høg tid at kongeørn som skadegjerar på beitedyr vart vurdert i høve til tilgjengeleg statistikk for tap og tapsårsaker og til all den kunnskap og kunnskapskostnad som det representerer gjennom siste 50 år.

▼
Kongeørn.
Foto: Kjartan Trana.

HAVØRN

Havørna var truleg den første fuglearten som vart totalestimert i Norge då Johan Fr. Willgohs gjennomførte sitt doktorgradsarbeid i 1955-60 og kartla restbestanden av arten i vårt land. Han gjorde eit kløktig pionerarbeid. I ettertid må vi konstatere at det knapt kunne ha vore overkomeleg på andre måtar – for ein mann og med norskekysten si lengde, sjøl om arten var borte sør for Sognefjorden. Willgohs sende brev til alle fyrmeisterar, alle lensmenn, og til lærarar på ytterkysten, med spørsmål om dei visste om hekkande havørner, eller om dei kjende andre som kunne vite.

Det vart hundrevis av kontaktar langs heile kysten og ein femårsperiode til å sjekke og sortere – ikkje berre om hekking, men og om havørna si rolle i kystlandskapet. Doktorgradsarbeid vart kartlegging og estimat av havørnbestand og ei liste over havørna sin matsetel. Og det vart ein test på korleis folk oppfatta fuglen: Der arten framleis var vanleg, var ikkje havørna nokon trussel for folk eller fé. Der ho var borte og hadde vore det lenge – der kom dei merkelegaste påstandar om havørna sin blodtørst og transportkapasitet.

Havørna hadde vore gjennom 100 år med forfølging. Det hadde sett sine spor, ikkje minst i manglande kunnskap. Etter det fagfolk trudde og trudde dei visste, er det ikkje rart at Willgohs summerte hekkebestanden til maksimalt 350 hekkande par pr. 1960, ein konklusjon og referanse på sviktande kunnskapsgrunnlag. Men kunnskapsverdien i primærmaterialet var og er der framleis, og analysert på dagens kunnskap kan registreringane frå 1955-60 korrigerast til ein restbestand på rundt det doble, 7-800 havørnpar i 1960, og stadfesta at eitt og anna par hadde overlevd sør for Sognefjorden.

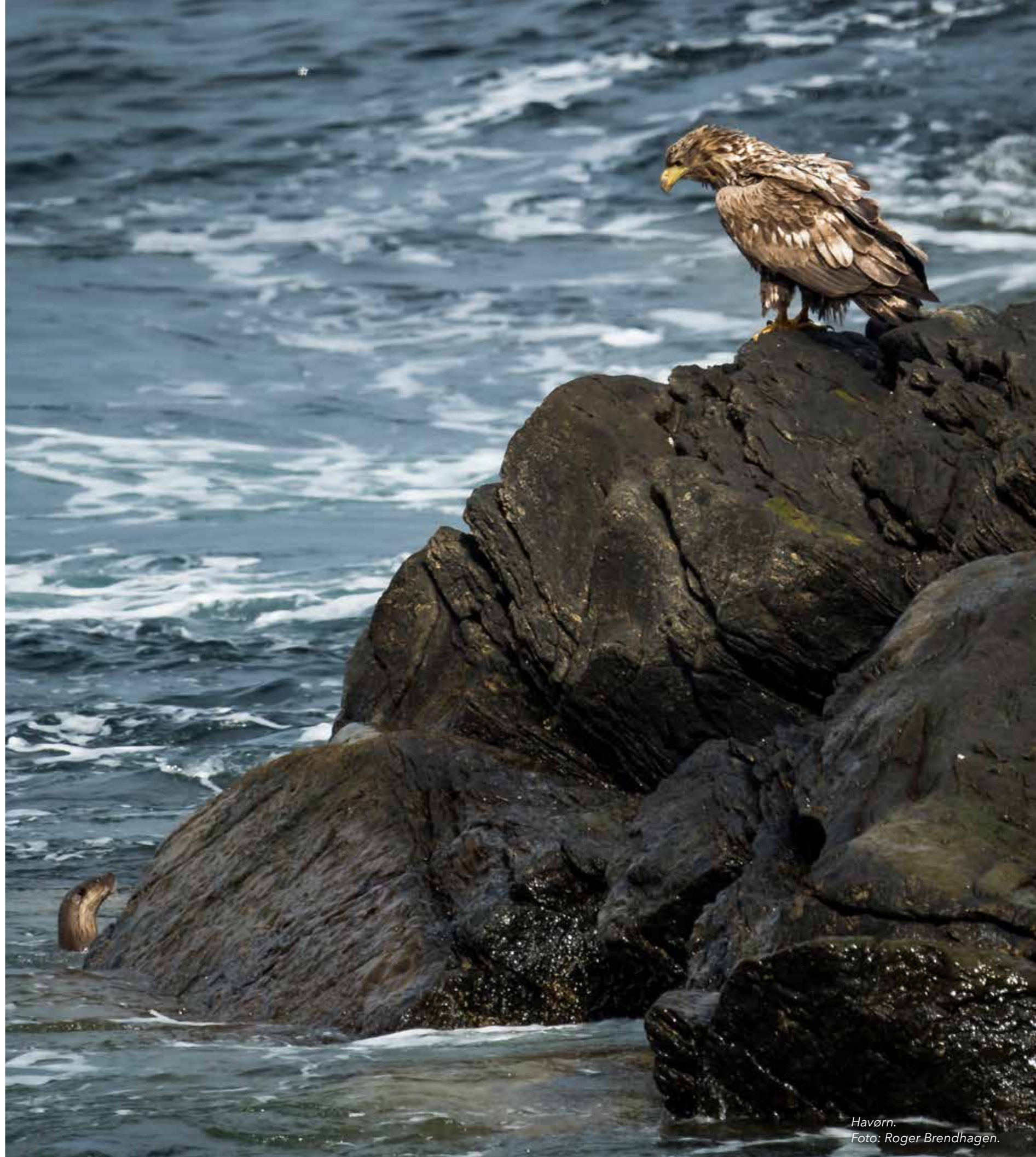
Etter initiativ frå WWF i 1973 vart det i 1974 sett i gang ny kartlegging av havørnbestanden i Norge, framleis med Willgohs i leining og som del av eit rovfuglprosjekt («Aksjon Rovfugl»). Frå og med 1975 vart det eit eige artsprosjekt på havørn og norsk delprosjektet i internasjonalt overvåkingsprosjekt under WWF International. I 1985 tok Norsk ornitologisk forening (NOF) over prosjektansvaret, og litt etter litt, også inkludert årleg kontroll av utvalde og viktige havørnområde, frå Sognefjorden til Sør-Varanger i første omgang og etter kvart utvida sørover langs kysten etter kvart som havørnbestanden bygde seg opp

att, er det samla kunnskap frå heile landet, om meir enn 2500-3000 hekkelokalitetar. Allereie rundt 2010 vart totalbestanden av havørn i Norge estimert til minst 4000 territoriale par, av dei 2500 kartfesta. Pr. 2023 er havørna tilbake som påvist hekkefugl i alle fylka i landet, også med hekkepar rundt innsjøar og langs store vassdrag, slik vi veit det var før den store utryddingskampanjen.

Kva så med trussel for folk og fé – eller for medskapningar i naturen. Spørsmål og spådomar var der, men havørna sjølv har gjort det meste til skamme. Ho kan nok slå ein fugl i ny og ne, ete eitt og anna egg og hauste sjøfuglungar, men ikkje i utryddingsskala. Ho er først og fremst åtseletar, og stort sett er 70-90 % av menyen fisk i ei eller anna form. Trass spådom om bloddryppande åtak på lam og reinskalv har det vorte mindre enn lite av stadfesting. Faren for at ho skulle få smaken på lam eller reinkalv og lære etter korleis kongeørna gjer det, har heller ikkje vist seg å slå til. Då det i 2017 skulle summerast opp kunnskap om havørn som skadegjerar på beitedyr ved å gå gjennom alt av tilgjengeleg kunnskap, vart det mindre enn lite: Ei søye i ryggvelt (Trøndelag) og eitt lite lam i koma (Tysvær) med tung lungebetennelse og leddbetennelse i alle fire føter + ein ihel-eten, nyfødd hjortekalv (Rhum, Skottland) i trykkestilling er alt som kunne bokførast.

Kva med havørn og småbarn, havørn og kjæledyr – spørsmåla kom etter kvart som havørna slo seg ned i område som ho hadde vore borte frå i fleire generasjonar, men spørsmåla stilna etter kvart som havørnene bygde seg reir og fekk fram ungar. Då kunne menigmann med eigne augo sjå kva havørna dreiv med både vår og sommar, og i vinterhalvåret. Då vart spørsmåla borte, for svara gav seg sjølv, etter kvart også før spørsmåla vart stilte.

Havørna har periodevis vore djvelskapserklært – særleg den tid ho var borte. I dag presenterer ho seg sjølv for kven ho er og er sin eigen beste ambassadør: Som mektig og stilig opplevingsobjekt – eller som naturens renovasjonsarbeidar og formidlar av heilskap og heilskapsforståing. Ho er ein integrert del av norsk natur.

Havørn.
Foto: Roger Brendhagen.

UROVEKKENDE MYE SKADESKYTING AV STORE ROVDYR

AV ALETTE SANDVIK

Miljødirektoratet kom i mars 2024 med en rapport om utviklingen i omfanget av skadeskyting av store rovdyr. Den viser dessverre at det er en urovekkende høy grad av skadeskyting under jakt på store rovdyr sammenlignet med annen jakt.

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) kom allerede i 2012 med en rapport (nr 838) som viste at skadeskytingsprosenten var vesentlig høyere for store rovdyr sammenlignet med annen jakt. Statens Naturoppsyn (SNO) har i perioden 2014-2023 gjennomført skuddplasskontroller på fellingssteder for ulv, jerv, gaupe og bjørn, i forbindelse med utøvelsen av

lisens- og kvotejakt. I den nye rapporten fra Miljødirektoratet er det kun med kontroller av felling der dyret er funnet dødt/avlivet. Skuddplasskontroller hvor det er konkludert bomskudd eller dyr er påskutt, men vurdert ikke dødelig skadet ("ikke belastet kvote"), er ikke inkludert i materialet. Det betyr at andelen skadeskytinger totalt er høyere enn det tallene i rapporten viser.

Foto: Erik Frøystein.

I rapporten som nå er kommet fra Miljødirektoratet svarer de på følgende spørsmål:

1. Kan det sies noe om omfanget av skadeskyting av de ulike rovdyrartene og utviklingen den siste tiårsperioden?
2. Skiller omfanget av skadeskyting av rovdyr seg fremdeles betydelig fra andre viltarter?
3. Hvilke tiltak er gjennomført for å redusere skadeskyting av rovdyr den siste tiårsperioden?

Andelen skadeskutt ulv de ni siste årene ligger på mellom 17 og 24 prosent. For gaupe ligger det på 19-24 prosent og for jerv 13-20 prosent. Til sammenligning ligger andelen skadeskutte elg på 3,5 prosent. Når det gjelder bjørn er materialet så begrenset at det ikke gir grunnlag for å trekke noen slutninger. I rapporten trekkes flere faktorer frem som forklarer den høye skadeskytingsprosenten. Jegerne skyter på alt for langt hold, de skyter mot dyr i bevegelse og fra skytestillinger som de ikke har trent på. Miljødirektoratet legger heller ikke skjul på at jegere har lettere for å løsne skudd på rovdyr enn mot hjortevilt.

En av grunnene direktoratet peker på, er at rovdyr er sjeldne og at enkelte jegere «ikke ønsker å la sjansen gå fra seg». Miljødirektoratet mener også at lisensjegere på ulv kan være utsatt for et sosialt press:

«Ved lisensfelling på etablerte revir av ulv, er det ikke uvanlig å ha meget store jaktlag, iblant så mange som ca. 300 jegere. Vi vurderer at også dette kan være en situasjon som presser fram mindre gode vurderinger av skuddsituasjon, dersom en ulv plutselig dukker opp foran skytteren.»

Miljødirektoratet skriver også at «man kan ikke se bort fra at det forekommer negative holdninger til rovvilt i befolkningen, også blant lisensjegere og kvotejegere, som kan påvirke hvor risikovillig den enkelte jeger vil være i en konkret skuddsituasjon».

For å definere om det er snakk om en skadeskyting er det angitt grenseverdier for avstanden et dyr løper etter påskyting, før det faller om og dør. Hvor lang avstand det er snakk om, varierer fra art til art. Løper det aktuelle dyret lenger enn den angitte maksimale fluktavstanden, regnes det som

en skadeskyting. I NINA-rapporten, regnes det som en skadeskyting av ulv dersom det påskutte dyret løper lenger enn 70 meter. For gaupe er tallet 49 meter, for bjørn er tallet 165 meter. Miljødirektoratet har valgt å regne på en annen måte, der et påskutt dyr først klassifiseres som skadeskutt dersom det løper mer enn 100 meter, uavhengig av art. Dette gir NINA's definisjoner en høyere skadeskytingsprosent enn tolkningen som Miljødirektoratet legger til grunn. Men uansett hvilket beregningsgrunnlag man legger til grunn, så er tallene ekstremt høye. Dette er et alvorlig problem som Klima- og miljødepartementet har det overordnede ansvaret for å gjøre noe med. Foreningen Våre Rovdyr mener straffene må skjerpes betydelig når man ser på hvilke enorme lidelser de skadeskutte dyrene blir utsatt for. Når vi vet at mange jegere som jakter på store rovdyr gjør det fordi de har sterke antipatier mot rovdyr og ikke bryr seg om de blir skadeskutt, så hviler det et stort ansvar på våre myndigheter for å få bukt med dette. Hvis man blir tatt for ulovlig jakt eller skadeskyting av store rovdyr så bør man i tillegg miste retten til å delta i slik jakt for alltid.

På spørsmålet om hvilke tiltak som er gjennomført for å redusere skadeskyting av rovdyr den siste tiårsperioden ser vi hvorfor dette fortsatt er et stort problem. Det blir gjennomført skuddplasskontroller. Noe som kan ha en forebyggende effekt i forhold til jegere som bevisst ønsker å tøye strikken i jaktsituasjonen. Miljødirektoratet ga også Norges Jeger og Fiskerforbund (NJFF) midler til et oppdrag i 2012, for å øke omfang og innhold i organisasjonens virksomhet knyttet til kursing, kompetansebygging og informasjonstiltak om store rovdyr og jakt på store rovdyr. NJFF sier de har brukt midlene til «motivasjonsskvelder» og kurs i hvordan skyte flest mulig rovdyr.

Hvordan dette skal redusere skadeskytingen av store rovdyr er vanskelig å forstå, da slike motivasjonsskvelder vil øke legitimeringen av jakt på store rovdyr. Vi ser også at NJFF sprer holdninger som er svært kritiske til store rovdyr. Som denne rapporten tydelig viser så har ikke skadeskytingen av store rovdyr blitt redusert den siste tiårsperioden. Nå må ansvarlige myndigheter finne andre virkemidler enn kosekvelder for jegere for å få bukt med denne ukulturen.

NY FORSKNING PÅ STORE ROVDYR

- ROVDYR ER POPULÆRE I NORGE

AV ALETTE SANDVIK

Norsk institutt for naturforskning (NINA) har gjennom flere år undersøkt nordmenns holdninger til store rovdyr. I en ny rapport fra 2024 har forskerne Olve Krange og Helene Figari undersøkt utviklingen i nordmenns holdninger til store rovdyr i årene 2010, 2017 og 2023.

Rapporten viser at holdningene til store rovdyr har vært relativt stabile over denne trettenårsperioden. Mønsteret er det samme: flertallet er positive til store rovdyr. De er mer populære på større steder enn på mindre steder, men også i rurale områder er det vanligere å like enn å mislike at jerv, bjørn, gaupe og ulv finnes i Norge.

Det er langt vanligere å være positiv enn negativ til store rovdyr i Norge, men andelen som er positive til å ha dem i eget nærområde er litt mindre enn andelen som liker at de finnes i landet. Respondentene i lokalsamfunnsutvalget representerer et unntak. I utvalget som er trukket i 13 «rovdyrkommuner» er andelen som sterkt misliker ulv betydelig høyere enn i det nasjonale utvalget. Forskjellen mellom utvalgene når det gjelder de andre rovdyra er ikke like stor. Men forskningen viser at folk på bygda og i byene er mer enige om store rovdyr enn vi får inntrykk av gjennom den offentlige debatten. Overvekten av positive holdninger til å ha rovdyr i Norge har i liten grad med den såkalte NIMBY-effekten (Not In MY Back Yard) å gjøre.

Konflikt mellom by og land løftes ofte frem som en slags hovedforklaring på meningsforskjellene, men dette mener forskerne er en seiglivet myte. At slike forestillinger overlever kan ha mange forklaringer, men det er ikke tvil om at det finnes grupperinger som har interesse av å opprettholde rovdyrkonflikten. Det er nettopp med henvisning til denne «konflikten» at det hvert år vedtas høye kvoter for felling av rovdyr. NINA sin forskning viser at det er flere på den andre siden av «konflikten», som ser på rovdyrene som en berikelse. Men denne store gruppen blir ikke hensyntatt i forvaltningen.

Det viser seg at gaupe er mest populær av de fire store rovdyrene. Samlet oppgir 73

prosent at de liker eller liker godt at det finnes gauper i Norge. For bjørn, jerv og ulv er dette tallet henholdsvis 67, 61 og 60 prosent.

Ulv er det store rovdiret flest misliker. 16 prosent oppgir at de enten misliker eller misliker sterkt at vi har ulv i Norge. Når det gjelder ulovlig jakt på ulv, så viser undersøkelsen at andelen som finner det «fullstendig uakseptabelt» har økt. Det viser seg også å være et stort avvik mellom hva folk tror om sitt nærmiljø sine holdninger til ulovlig ulvejakt, og de faktiske holdningene. Mange overvurderer støtten til ulovlig jakt i eget lokalsamfunn. Dette forklarer forskerne med at enkelte lokale representanter som er kritiske til ulv er svært synlige i lokalsamfunnet, uten at de nødvendigvis har stor støtte blant øvrige innbyggere.

Rapporten viser at rovdyrkonflikten er kompleks og at holdningene er relativt stabile. Undersøkelsen styrker tidligere funn om at noen sosiale grupper opplever forvaltningen av rovdyr som et maktovergrep fra urbane eliter. Dette skaper en følelse av avmakt som kommer til uttrykk som mistillit til institusjoner og aktører som oppfattes som ansvarlige for rovdyrpolitikken. Skepsis til rovdyr skyldes ikke bare by-land-motsetninger, men er for eksempel også uttrykk for politisk fremmedgjøring og føyer seg slik inn i mer generelle samfunnsmotsetninger.

Krange, O. & Figari, H. 2024. Nordmenns holdninger til store rovdyr: 2010, 2017 og 2023. NINA Rapport 2407. Norsk institutt for naturforskning.

Du kan laste ned hele rapporten på NINA sine nettsider: <https://www.nina.no/Om-NINA/Aktuelt/Nyheter/article/flertallet-er-fortsatt-positive-til-store-rovdyr>

www.nina.no

2407

Nordmenns holdninger til store rovdyr

2010, 2017 og 2023

Olve Krange og Helene Figari

NINA Rapport

Norsk institutt for naturforskning

SPORINGSTUR 2024

AV INGVILD ELISE IHLE

Lørdag 24. februar inviterte vi nok en gang våre medlemmer til sporingstur etter store rovdyr. Utgangspunktet for sporingsturen var igjen lagt til Julussdalen hvor foreningen har en fritidsbolig. Vi er så heldige at vi nå har en etablert familiegruppe av ulv i området, hvor siste statusrapport på ulv i Norge pr. 26. januar tilsier 4-6 ulver i reviret. Området har en god bestand av elg som igjen gir gode forhold for ulven. Vi pleier også å finne jervespor i de samme områdene som ulven har vært, men det gjorde vi ikke i år. "Skogsjerven" som befinner seg i området pleier å være glad i restene etter jobben som ulven har stått for.

Våre eminente guider Erling Mømb og Tor Arild Esperås pleier å bruke flere dager på forhånd i et forsøk på å finne så ferske spor som mulig. I år var også Tom Olav Trydal med som sporfinner. Og igjen lykkes de. Opp en skogsbilvei fra selve Julussdalsvegen hadde flere ulv krysset veien. Det ga et godt utgangspunkt for medlemmene. Noen er fast med på turen og nye ansikt dukket opp. Det er like hyggelig hver gang.

Dagene i forveien hadde det både blåst kraftig og vært regn med sludd. Det var derfor en glede når solen så vidt tippet frem på lørdagsmorgenen. Noen møtte med fjellski, mens andre kom med truger. Begge deler går helt fint, spesielt når fjellskiene lager litt gode spor foran. Snøen var ganske dyp og løs, da varme-gradene hadde begynt å få tak.

Valget for start falt på de ferskeste sporene som Erling antok var ca. en dag gamle. De store potene hadde prøvd å bli så breie som mulig for å slippe å falle helt gjennom snøen. Etter 200 meter finner sporene etter den

ene ulven sporene etter flere, dermed er det bare å følge stien de har laget sammen. Det er svært energikrevende for ulvene i skogen nå, så det smarteste er å gå etter hverandre, helt på rekke. Sporene skiller deretter lag. Noen skal kanskje hvile litt, noen skal finne tilbake til et gammelt åtsel og noen skal jakte på ny mat.

Sporene og stien ledet oss inn i tettere skog og etter hvert i nesten uframkommelig tette av bartrær og løvtrær. Antall spor og stier av ulv økte, det samme gjorde forekomsten av ulvemøkk. Ikke bare en haug, men mange med korte mellomrom. Møkka var mørk og tett, med en del hår. Det tyder på høyt innhold av kjøtt og fett. Det vil også tilsi at de hadde et bytte ikke så lagt unna. Erling passer på å ta med ulvemøkk for DNA-testing langs ulvetrakk.

Vi følger flere ulvespor og stier som har gått både fram og tilbake. Under flere grantrær har de etterlatt seg liggegroper med hår og spor. De har tydeligvis hatt tilgang på mat som har gjort at de har holdt seg i området i flere dager. Erling og Tor Arild går omveier for å prøve å finne sporene fram til kadaveret de har spist av, men en blanding av nye og gamle spor gjør det ikke lett. Vi finner et veldig ferskt spor hvor det ser ut som ulven har blitt var noe og økt farten for å komme unna. Det var nok antakeligvis en ulv som hadde hørt at vi kom. Tenk om vi hadde fått sett den på åskammen mens den funderte ut hva som lagde så mye lyd! For det hørt nok godt av vi kom ruslende med barn, hunder, fjellski og truger.

Vi tok en god spise- og drikkepause hvor både sola og sluddbygen kom til syne. Noen fikk

Vi går på siden av sporet for å kunne følge hele sporrekken.
Foto:
Ingvild Elise Ihle.

Liggegrop etter ulv med tydelige spor.
Foto:
Ingvild Elise Ihle

delt erfaringer med dølahest og skogshogst, mens noen vurderte hvor kortreist matpakka var. Dadler fra Iran vant definitivt ikke den konkurransen. Litt varm kaffe og toddy var i alle fall godt.

Dessverre klarte vi ikke å finne kadaveret som ulvene garantert hadde mett seg godt på denne gangen. De siste sludd- og snøbygene hadde nok også klart å gjemme beinrester som de pleier å dra med seg litt rundt omkring. Vi prøvde oss på noen litt eldre bakspor til slutt, men her hadde dyrene møtt på et gammelt skispor og dermed gjort 360 grader for å unngå det ukjente sporet i snøen. Det er nok til å få selv ulven til å snu på flekken. Det

gjorde for så vidt vi også, og fant tilbake til skogsbilveien. Tor Arild fyrte opp et bål med tørr og god ospeved og dermed muligheter for noe varmt å spise på slutten av en fin sporingdag. Men alle som var med på turen var veldig godt fornøyd med å se så mange spor og ikke minst kunne følge ulvens atferd i naturen hvor de lever hele året.

Vi vil igjen takke alle medlemmer som blir med på sporingsturen, for alle gode samtaler på veien og ikke minst til våre enestående sporingsguider som gjør jobben hvert eneste år; Erling og Tor Arild! Vi håper å se enda flere neste år.

ET JERVEMØTE

TEKST OG FOTO AV MAY BRITT TRYDAL

Plutselig så var de frosne hendene glømt og pulsen økte nesten som på en intervalløkt, for midt i siktet stod dyret jeg jaktet på.

Jeg fulgte det bortover med kikkerten, og bevegelsene var akkurat slik jeg hadde forestilt meg, kanskje ikke akkurat grasiøse bevegelser, men veldig effektive. Det var det myteomspunne dyret jerven, som jeg hadde i kikkerten. Den beveget seg raskt bortover på vårsnøen rett over tregrensen, før den satte i nedover lia og forsvant inn i den tette granskogen. Øyeblikket var over, og jeg måtte trekke pusten en ekstra gang for virkelig å ta innover meg hva jeg akkurat hadde opplevd. Selv om nordavinden var bitende kald, så bestemte jeg meg for å kikke litt til, kanskje hadde jerven et matlager i steinene der opp, og da det var jo en liten sjanse for at den kom tilbake.

Det var fortsatt noen timer til det ble mørkt, så jeg ble stående i håp om at jerven kom tilbake. Timene gikk, men akkurat i det jeg begynte å gi opp, så var jerven der igjen. Omtrent på samme plass som jeg hadde sett den noen timer tidligere. Jerven beveget seg mot et par store steiner som stakk opp fra snøen, for så å forsvinne ned mellom disse. Hva gjorde jerven der? Hadde den matlager der, eller kunne det ligge unger der? Det tok ikke så lange stunden før jerven kom ut igjen.

Den satte seg en liten stund før den tok retning mot en ny stor stein. Der stoppet den opp, kikket seg rundt og så forsvant den ned mellom steinene. Nå lurte jeg faktisk på om ikke jeg sto og kikket på et jervehi! Kunne det være en sjanse for at ungene ville vise seg utenfor hiet? Det ble en time med intens kikk mot steinen der jerven hadde forsvunnet før den viste seg igjen, men denne gangen hadde den noe i kjeften. Og fantasien min gikk i oppfyllelse, det var en unge! Hun bar ungen ca 20 meter opp mot ei lita bjørk, og det utrolige skjedde, der forsvant hun ned under snøen ved siden av denne lille bjørka, med ungen i kjeften. Etter en kort stund kom hun ut igjen, og var ned og hentet unge nummer to. Så ble det stille, og det begynte så smått å skumre.

På vei tilbake til bilen etter denne fantastiske opplevelsen var både nordavinden og kalde hender for lengst glømt. Jeg gikk og tenkte på at der oppe, under snøen ligger denne jervetispa og passer på ungene sine. At jervetisper flytter ungene sine til nye hi er vanlig, men at jeg skulle få se det med egne øyne, og i tillegg få oppleve det i Norge, det hadde jeg vel ikke regnet med.

Venstre foto:
Tispa med den ene ungen i kjeften.

Høyre foto:
Her, ved siden av bjørka, forsvant tispa ned under snøen med ungen.

Foto:

ROVDYRBOK I JULEGAVE TIL ALLE STORTINGSPOLITIKERNE

AV ALETTE SANDVIK

Foreningen Våre Rovdyr gikk i 2023 sammen med NOAH - for dyrs rettigheter om å gi Tom Schandy sin nye bok «Predator - store rovdyr i en moderne verden» til alle stortingspolitikere i julegave.

Den 15. desember besøkte vi Stortinget for personlig overlevering av boken til medlemmene i Energi- og miljøkomiteen. Vi møtte politikere fra alle partier bortsett fra Senterpartiet. Dette var en fin mulighet for oss til å sette fokus på store rovdyr. De fremmøtte politikere var meget interesserte, og vi fikk gode samtaler om rovdyr.

Store rovdyr er viktige for økosystemene. De har også en symbolverdi for vår planet, for vår urørte natur, de er en prøve på vår vilje til å ta vare på artsmangfoldet. De fleste av de store rovdyrene i verden er truet og innlemmet i de nasjonale og internasjonale rødlistene over truede arter.

I sin nye bok forteller Tom Schandy historien om alle store rovdyr, fra den norske gaupa til Himalayas snøleopard. Over hele verden finner han at lokalsamfunn har funnet

løsninger for hvordan de kan leve side om side med rovdyrene, med begrenset grad av konflikt. Hvorfor er dette så vanskelig i Norge?

Vi ønsket med denne bokgaven å vise stortingspolitikere at det er mange måter å leve med store rovdyr på som ikke innebærer at de må skytes. Når vi skal utforme dagens rovdyrpolitikk er det mye å lære av land som har funnet gode, konfliktdepende løsninger. Her i Norge har vi malt oss inn i et hjørne der politisk satte bestandsmål er styrende for hele rovviltforvaltningen. Selv der man ikke har tap av beitedyr til rovdyr, skal de skytes for å nå de kunstig lave og lite kunnskapsbaserte bestandsmålene. Det er på tide at norske politikere begynner å tenke nytt og mer økosystembasert rundt tilstedeværelsen av de store rovdyrene her til lands.

ROVVILTNEMNDENE – UTSPILT SIN ROLLE?

AV INGVILD ELISE IHLE

OM ROVVILTNEMNDENE

Rovviltnemndene ble opprettet som følge av St.meld. nr 15 (2003-2004) «Rovvilt i norsk natur» og gjennom *Forskrift om forvaltning av rovvilt* som fulgte behandlingen i Stortinget. Stortinget mente det var viktig å ha en todelt målsetting om både å sikre levedyktige rovviltbestander, samtidig aktiv og allsidig bruk av utmarksressursene og levende lokalsamfunn. Dermed skulle rovviltnemndene opprettes, basert på fylkesgrensene, og bestå av fylkespolitikere. Nemndene skulle fungere konfliktdependende og øke graden av kjennskap til lokale forhold.

Medlemmene i dagens rovviltnemnder blir først foreslått og vedtatt i fylkestingene og deretter offisielt utnevnt av Klima- og miljødepartementet. I praksis betyr det ofte at politikerne melder sin interesse for å sitte i rovviltnemnda, selv om det ikke finnes noen formelle krav til fordeling av partitilhørighet. Departementet blander seg svært sjeldent inn i oppnevningen fra fylkestingene, men det skjedde faktisk i år. I region 6 hadde fylkestinget valgt inn et medlem som ikke hadde fast plass og dermed måtte forslaget sendes tilbake.

MANDAT OG ROLLEFORSTÅELSE

Rovviltnemndene skal forvalte rovvilt etter vedtatt statlig politikk og de føringene som legges på nasjonalt nivå. Medlemmene i

nemnda skal ikke drive partipolitikk, ei heller er de ansvarlige overfor sine velgere, men kun overfor Klima- og miljødepartementet som har utnevnt dem. Bestandene av rovdirene skal forvaltes etter eksakte vedtatte regionale bestandsmål, noe som i seg selv viser seg å være så å si umulig. For de vedtatte bestandsmålene er ikke biologisk begrunnet, eller vurdert opp mot økologiske behov og tilpasninger. De er politiske og da gjerne preget av store politiske kompromisser uten faglige begrunnelser.

I NINAs forskningsrapport «Evaluering av den regionale rovviltforvaltningen» fra 2016 kommer det tydelig fram hvordan representantene i nemndene vurderer sin rolle. Flere anser seg selv om representanter som må støtte næringsinteressene, siden de mener at rovdirene og verneinteressene allerede er ivaretatt av bestandsmålene og lovgivningen innenfor rovviltfeltet. Så nemndene, og spesielt lederne av nemndene, driver aktiv politikk for å påvirke forvaltningen dit de ønsker den. Da er det spesielt kritisk for rovdirene hvilket parti nemndelederne representerer. Historisk sett har representanter fra SP vært særdeles overrepresentert hvis man legger valgresultatet til grunn. Dagens nemnder er enda ikke klart etter fylkestingsvalget høsten 2023 og fordelingen av partier er dermed ikke klarlagt.

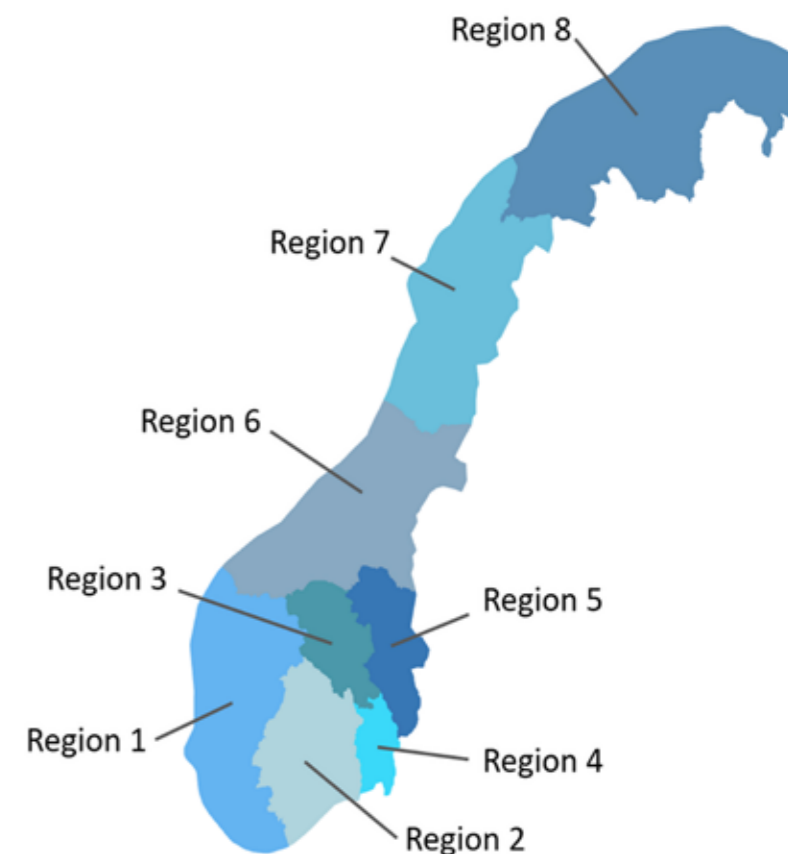
SKJØNNSUTØVELSE

Det er helt grunnleggende kunnskap at regionale forvaltningsorgan skal og kan utvise skjønnsutøvelse. De skal legge nasjonale føringene og lovgivning til grunn og deretter utvise skjønn når det gjelder soneforvaltningen og forvaltningsplanen som rovviltnemndene vedtar for sine regioner. Men det er et stort problem når forvaltningen krever inngående kunnskap om rovdirenes atferd og biologiske behov, når nemndsmedlemmene ikke er noe annet enn innvalgte politikere på fylkesnivå. Når skjønnsutøvelsen både går utover leveområdene rovdirene blir tildelt, hvilke arter som skal forvaltes sammen og hvilke forebyggende tiltak som skal benyttes, så evner ikke nemndene å gjøre gode nok vurderinger. Skjønnsutøvelsen burde i mye større grad omhandlet vurderinger omkring forebyggende- og konfliktdependende midler og fordelingen av disse. Da ville det politiske skjønn vært begrenset til de faktiske regionale forholdene som de har kunnskap om, og ikke rovdirenes levevilkår.

MANGLENDE FAGLIG FORANKRING

Det er i dag Statsforvalteren i de ulike fylkene som fungerer som sekretariat for rovviltnemndene. De er nemndenes fagorgan og alle innstillinger til for eksempel lisensfelling skrives og utarbeides av sekretariatet. Det er noe usikkert i hvor stor grad nemndleder og andre nemndsmedlemmer påvirker selve innstillingen på forhånd, men i møtene i forkant kommer det tydelige signal fra nemndene. Innstillingene til fellingskvoter og forvaltningsplaner inneholder gjerne gode beskrivelser av forhold som berører rovviltforvaltningen. Alt fra bestandsstatus, beiteinteresser og vurdering av lovgivning som naturmangfoldloven blir vurdert og gjennomgått.

Det er ikke sjeldent at nemndsmedlemmer eller nemndleder foreslår endringer og andre kvotestørrelser enn det sekretariatet innstiller på. Kvotene blir da satt opp og forvaltningsområder for rovdire blir foreslått til å bli enda mer begrenset. I region 5 blir som regel alltid kvoten på jerv økt fra sekretariatets innstilling og i fellesmøtene mellom region 4 og 5 som avgjør kvoten på ulv innenfor ulvesonen blir ofte ekstra familiegrupper tatt inn etter forslag fra en eller flere representanter i nemnda. De forandrer gjerne ikke selve saksgrunnlaget, men kvotene. Nemndene hever seg dermed over sitt fagorgan og mangler faglig forankring i vedtakene sine. Politiske standpunkt til det partiet de representerer trumfer da helt tydelig faglige råd og anbefalinger. Dette viser også at det er helt avgjørende hvilke politiske utgangspunkt representantene i nemndene har.

Kartet viser regional soneinndeling for de 8 rovviltnemndene.

POLITISKE OMKAMPER

De politiske omkampene synes å bli mer og mer synlige i hvordan nemndene forvalter rovdirene. Det er ikke noe rart de ønsker regionale forvaltningsorgan når et stort flertall ønsker å fremme næringsinteresser og ikke rovdirene vernebehov. Alle de fire store rovdirene er oppført på Norsk rødliste fra kritisk til sterkt truet og står i fare for å bli utryddet fra norsk natur. Det faktum synes ingen rovviltnemnder å ta inn over seg. Når det er tilfeldig hvilket parti nemndledere og nemndsmedlemmer representerer kan det være helt avgjørende for hvilke politiske

¹ Krange, O., Odden, J., Skogen, K., Linnell, J. D. C., Stokland, H. B., Vang, S. & Mattisson, J. 2016. Evaluering av regional rovviltforvaltning - NINA Rapport 1268 (2016)

Bestandsmål	Gaupe	Jerv	Bjørn	Ulv
Region 1 Vest-Norge	-	-	-	-
Region 2 Sør-Norge	12	-	-	-
Region 3 Oppland	5	4	-	-
Region 4 Oslo/Akershus/Østfold	6	-	-	4-6 (3)*
Region 5 Hedmark	10	5	3	-
Region 6 Midt-Norge	12	10	3**	-
Region 7 Nordland	10	10	1**	-
Region 8 Troms/Finmark	10	10	6**	-
Nasjonale mål	65	39	13	4-6 (3)*

Bestandsmålene for de ulike rovviltartene i de ulike regionene.

* Region 4 og 5 har felles bestandsmål for ulv, med et mål om fire til seks årlige ungekull hvor tre skal være helnorske. ** Rovdyrforliket 2011 sier at forvaltningen av bjørn skal delegeres til de regionale rovviltmyndene når den nasjonale bestanden er på 10 årlige ynglinger eller mer. Dette selv om det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen ikke er nådd, som for 2023 er tilfelle for regionene 6, 7 og 8.

omkamper som gjøres og for rovdirenes levevilkår. Her synes Klima- og miljødepartementet å fraskrive seg alt ansvar når de ikke legger klarere føringer på representasjon og blandingen av partitilhørighet. Som vi vet, er det naturens interesser og rovdirene som går tapende ut.

ET MISLYKKET REGIONALT ORGAN

Mandatet som rovviltmyndene har, altså å virke konfliktdepende, synes å være totalt mislykket. De evner ikke å ta hensyn til eller vurdere flere interesser mot hverandre. Og det er som regel faren ved å ha regionale eller lokale forvaltningsorgan. Her gjelder det ikke bare en regional sak, men hele Norges bestand av truede dyrearter som rovdire er. Dyr som forflytter seg over store avstander og er helt avhengig av sammenhengende leveområder. Nemndene skal i utgangspunktet klare å ta hensyn til innavsgraden og omfanget av ulovlig jakt på ulv, infanticid og den store påvirkningen jakt har på brunbjørnen og jerven som ansvarsart i Norge. Det er et ansvar som krever inngående biologisk og økologisk kunnskap. Rovdyrene har kun forflyttet seg til det verre på Norsk rødliste, og leveområdene er kraftig innskrenket. Det feiler i å ta vare på rovdirene i norsk natur.

Samtidig har konfliktene aldri vært større. Næringsinteressene og de økonomiske incentivene presses fram fra alle kanter og drar det lengste strået. Nemndene viser tydelig hvilken side de ønsker å representere og evner ikke å ta hensyn til at flertallet i Norge ønsker rovdirene velkommen i norsk natur². Forvaltningsansvaret er tydelig for stort og omfattende for rovviltmyndene.

BEHOV FOR EN NY RETNING

Rovdyrene er nasjonale interesser, en kulturarv som skal videreføres og tas vare på til neste generasjoner. Det er behov for en ny retning i forvaltningen av rovdire. Forvaltningen må i mye større grad bli kunnskapsbasert og forvaltet av fagorganer og fagpersoner som innehar den nødvendige kunnskapen. Det politiske skjønnet bør bli begrenset til fordeling og tilpasninger av forebyggende- og konfliktdepende midler. Næringsinteresser kan ikke utgjøre flertallet når truede arter skal forvaltes. Da vil bare konfliktnivået øke, og naturen vil alltid tape når økonomiske krefter skal veie tyngst. Rovdyrene er avhengig av forvaltningsorgan som evner å se langsiktig, legge fagkunnskap til grunn og som ser verdien i intakt, helhetlig naturmangfold.

² Krange, O. & Figari, H. 2024. Nordmenns holdninger til store rovdire: 2010, 2017 og 2023. NINA Rapport 2407. Norsk institutt for naturforskning (2024).

T-SKJORTER OG HANDLENETT TIL SALGS!

Vi har fått inn nye t-skjorter i alle størrelser som er til salgs for kr. 249,-

Vi har også flotte og solide handlenett til salgs nå. De finnes i fargene sort, oker gul og rød. Til salgs for kr. 150,-

For bestilling send e-post til: fvr@fvr.no med følgende info: Navn, adresse, e-post og telefonnummer. Skriv hvilken størrelse du ønsker og om det er herre/dame.

Leveringstid ca 1 uke.

Vi selges også t-skjorter og handlenett på våre arrangementer.

Ved sending av varer kommer frakt i tillegg.

Betales med vipps: 135252 eller til kontonummer: 2800 11 12149

HJERTESUKK FRA DAGLIG LEDER

- DEN UFORSVARLIGE ULVEJAKTA

AV ALETTE SANDVIK

Vi har nå opplevd enda en vinter med kontroversiell ulvejakt innenfor ulvesonen, der 14 individer av en kritisk truet ulvebestand har blitt skutt. Totalt har 19 ulver blitt skutt i Norge i år. En av disse var også en genetisk viktig ulv som staten har sagt skal beskyttes. Nemlig et avkom fra Settenreviret. Den bittelille norske ulvebestanden lider sterkt under innavlsproblematikk og trenger både å bygges opp og få nye gener inn. En av forutsetningene for at staten hvert år kan tillate storstilt ulvejakt her til lands er at man sikrer overlevelsen til genetisk viktige individer.

Forvaltningen av ulv drives med mikropresisjon der man har oversikt over alle familiegrupper og deres revir. Dagens regjering mener at bestandsmålet på 4-6 årlige ynglinger er et maksimumsmål, noe som ikke er forenlig med at alle viltbestander skal forvaltes for å sikre levedyktighet. Slike små populasjoner har stor risiko for å dø ut på grunn av genetiske utfordringer, og årets ulvejakt føyer seg inn i rekken av statlige tiltak som underslår grunnleggende biologiske kriterier for en bestands levedyktighet. Problemene blir større jo færre individer populasjonen består av, jo mer isolert populasjonen er og jo færre antall dyr som ligger til grunn for populasjonen. For alle disse tre faktorene har den norske ulvebestanden svært dårlige forutsetninger, slik staten utøver forvaltningen. At det årlig skytes ut stabile ulveflokker innenfor ulvesonen og at det ble skutt en genetisk viktig ulv under årets lisensjakt er et sterkt bevis for at forvaltningen av ulv i Norge har feilet. Grunnleggende viltbiologi og spesifikk ulveforskning viser at det hverken er faglig forsvarlig, eller moralsk akseptabelt, å forvalte ulv på denne måten.

Det viser seg at lisensjakten er viktigere for staten enn en forsvarlig ulveforvaltning, uansett hvor mye lidelse det fører til og hvor mange feil forvaltningen og jegerne gjør.

Sånn kan vi selvsagt ikke ha det, hvis vi skal oppfylle våre forpliktelser. Som et overordnet mål med alt man foretar seg

innenfor ulveforvaltningen så ligger det noen ufravikelige prinsipper. Vi skal sikre ulvebestandens overlevelse, de skal ikke utsettes for skadeskyting og lidelser, og det er avgjørende at man tar vare på genetisk viktige individer. Alle disse ufravikelige prinsippene har blitt brutt de siste årene, til tross for at kunnskapen har vært tilgjengelig i årevis.

Mange ble sjokkert av å se dokumentaren «Ulvekrigen» som ble sendt på Viaplay tidligere i år. Her dokumenteres ulvejegerens holdninger og forvridde syn på natur og dyreliv. Vi får se store ansamlinger av jegere i «krigsmodus» reise ut i øde skogsområder for å skyte kritisk truede ulver, som det er under 40 igjen av i Norge. Bare det å tillate jakt på Norges mest utrydningstruede pattedyrart, innenfor den lille sonen som er satt av til dem, er ikke forenlig med Norges forpliktelser når det gjelder natur- og miljøforvaltning. I dokumentaren får man se at jegernes motivasjon for denne jakten bygger på et natursyn som et flertall har tatt avstand fra for lenge siden. De er overbeviste om at ulven er satt ut av mennesker i Norge, at de umulig kan ha kommet hit på egne ben og at de derfor ikke hører hjemme her. «Ulven er en terrorist i skogen, som må fjernes» uttaler lederen for jaktlaget. Det kommer også påstander om at ulvene ser rare ut og trolig er hybrider. Alt dette er grundig motbevist gjennom forskning de siste tiårene. Det er ingen norske fagmiljøer eller myndigheter som anerkjenner disse

Foto: Privat.

grunnløse teoriene. Derfor er det også uforsvarlig at myndighetene tillater at jakt utøves av jegere som drives av motbeviste konspirasjonsteorier, som igjen gir et foraktelig syn på ulv. Med i dokumentaren er også en jeger som bedriver organisert ulovlig jakt på ulv i Norge. Forskning har vist at så mange som halvparten av alle ulvene som dør i Skandinavia dør som en følge av ulovlig jakt. Dette er kriminelle miljøer som opererer langt på siden av forpliktende juridiske, etiske og moralske rammer som ligger til grunn for naturforvaltningen.

Tidligere i år satt to menn fra Elverum på tiltalebenken i en sak fra fjorårets ulvejakt som omhandler alvorlig skadeskyting og dyremishandling. En ung ulvetispe ble påskutt fra 5 ulike poster under jakten og ble skadeskutt med 16 skudd før hun døde. Det ble skutt fra avstander på mellom 150 og 200 meter. Statens naturoppsyn (SNO) sa i retten at dette selvfølgelig er grov uaktsomhet. Fire jegere ble anmeldt av SNO etter denne jakten. Dette viser tydelig hvordan holdninger til jakt på ulv er i disse miljøene. Det er beviselig grunn til å mene at skyteferdighetene er for dårlige i forhold til de situasjoner som oppstår under slike

jaktmetoder. Ingen sinte og «triggerhappy» menn med dårlige skyteferdigheter og en konspiratorisk oppfatning av virkeligheten bør få adgang til denne type jaktutøvelse.

På den andre siden av denne (u)kulturen har vi ulvene. Disse kloke og sky dyrene som vi har et ansvar for å ta vare på og som gjennom vårt lovverk skal beskyttes mot de reelle farene knyttet til innavl og kritisk lav bestand. De kjenner selvsagt ikke våre usynlige grenser og er, til tross for at noen føler frykt for dem, den svake part her som trenger beskyttelse. Måten vi forvalter og behandler ulven på her til lands kan ses på som en test på vår evne til å endre oss i bærekraftig retning. Faktum er at ulv i Norge er til lite bryderi for utmarksnæring og friluftsliv. Hvis vi ikke snart klarer å innta en kunnskapsbasert og forsvarlig ulveforvaltning, så er det ikke mye håp om å løse langt større utfordringer som ligger i biomangfoldkrisa. Myndighetenes behandling av ulven har, gjennom kontroversielle politiske vedtak, tilrettelagt for et system som kommer i økende konflikt med både moralen, lovverket, fagbiologisk kunnskap og det som flertallet i befolkningen ønsker.

ÅRSMØTE I FORENINGEN VÅRE ROVDYR 2024

Årets årsmøte ble arrangert lørdag 9. mars på Sørmarka konferansehotell, som ligger 20 minutters kjøring sør for Oslo sentrum. Det ble et godt besøkt årsmøte med i alt 58 stemmeberettigede medlemmer.

Foreningen inviterte til lunsj i forkant av årsmøtet noe som mange benyttet seg av. Selve årsmøtet startet kl. 14 og varte i omtrent tre timer inkludert en pause. Saken om mistillit mot sittende styreleder og valg av nytt styre tok ekstra tid blant annet på grunn av krav om skriftlig avstemming. Det var leid inn profesjonell ordstyrer som sørget for en god gjennomføring av møtet.

Valget førte til et lederskifte og for andre gang i foreningens historie får vi en kvinnelig leder. Hun heter Marianne Mikalsen, er 49 år, og kommer fra Oslo (se presentasjon side 2). Siste gang det var kvinnelig leder i foreningen var i perioden 1999 til 2000 da ved Berit Lind.

Det var flere styremedlemmer som har bidratt til foreningen i mange år som ble takket av under dette årsmøtet. Takk til Toril Andresen, Erling Mømb og styreleder Tor Arild Esperås for trofast innsatsen for rovdyrene.

Etter årsmøtet holdt André Holm et fantastisk foredrag for en fullsatt sal om ulvene i Østmarka.

Vi hadde planlagt sporingstur etter ulveflokkene i Østmarka med Heidi Andreassen og Carl Erik Sando i Østmarka på søndag formiddag, men den ble dessverre avlyst på grunn av dårlige sporingsforhold.

▼
Sørmarka
konferansehotell.
Foto:
Alette Sandvik.

PROTOKOLL

Tid: 09.03.2024, kl 14-17
Sted: Sørmarka Konferansehotell

Til stede er 58 stemmeberettigede medlemmer.

Møtet åpnes av daglig leder, Alette Sandvik.

Valg av ordstyrer, referent og tellekorps.

Årsmøtet velger enstemmig:

Ordstyrer: Kristian Hviding Kvam.

Referent: Ingvild Elise Ihle.

Tellekorps: Alette Sandvik, Margrethe Siem.

Signere protokoll: Kristian Hviding Kvam, Alette Sandvik.

ÅRSMELDING 2023

Årsmeldingen presenteres av styreleder Tor Arild Esperås. Årsmøtet tar årsmeldingen til etterretning.

ÅRSOPPGJØR 2023

Årsoppgjøret presenteres av Morten Ree. Årsmøtet godkjenner årsoppgjøret mot 1 stemme.

PROTOKOLLTILFØRSEL:

Ida Skjerden ønsker anført i protokoll at advokatutgifter slik det fremkommer i årsoppgjøret ikke bør godkjennes da styrevedtak for utgiften foreligger først etter at styreleder besluttet å hyre advokat.

KONTINGENT FOR 2025

Årsmøtet vedtar enstemmig kontingent for 2025.

Ordinær (fra 18 år) kr 300,-
Junior (under 18 år) kr 100,-
Familie (alle på samme adresse) kr 400,-
Bedriftsmedlemskap kr 1000,-
Abonnement (uten medlemskap) kr 400,-

ÅRSMØTESAKER

Mistillit til styreleder

Innsendere av mistillitsforslaget ønsker ikke å legge frem eget forslag, men ber ordstyrer lese den innsendte begrunnelsen for mistillitsforslaget. Ordstyrer leser begrunnelsen, men avviser å lese opp innsendt leserinnlegg som bakgrunn for saken.

Styreleder Tor Arild Esperås får ordet og fremfører sin forsvarstale.

Avstemmingen foregår som en skriftlig avstemming.

Mistillitsforslaget vedtas av årsmøtet med 33 stemmer, mot 18.

Det foreligger 5 blanke stemmer og 2 ikke avgitte stemmer.

VALG

Det forelå to forslag til nytt styre og varamedlemmersamt valgkomité. En fullstendig liste inkludert revisor fra valgkomité, samt en alternativ fullstendig liste uten forslag til revisor. Ordstyrer ber derfor årsmøtet beslutte om det skal velges styremedlemmer individuelt eller i blokk. Det innkommer et tilleggsforslag fra salen om å sette de to listene helhetlig opp mot hverandre slik at styrevalget kan gjennomføres som ett valg. Det stemmes over forslagene innkommet fra valgkomité samt en alternativ liste. Årsmøtet vedtar å sette de to listene helhetlig opp mot hverandre, med 36 stemmer.

VALG AV STYRE, VARAMEDLEMMER OG VALGKOMITE

Valget gjennomføres som skriftlig valg. Årsmøtet vedtar valgkomiteens innstilling til nytt styre med 40 stemmer, mot 15. Det foreligger 1 blank stemme, og 2 ikke avgitte stemmer.

STYRET SOM VELGES ER:

Hovedstyret

Morten Ree (velges for 2 år)
Marianne Mikalsen (velges for 2 år)
Morten Kraabøl (velges for 2 år)
Tom Olav Trydal (velges for 1 år)
Steinar Austheim (velges for 1 år)
Geir Sjøli (velges for 1 år)

Varamedlemmer

Magne Staal (velges for 1 år)
Christin von Løwendotter (velges for 1 år)
Olav Berg (velges for 1 år)
Camilla Cox Barfot (velges for 1 år)

Valgkomite

Lennart Fløseth (velges for 1 år)
Arne Flor (velges for 1 år)
Morten Bilet (velges for 1 år)

Valg av revisor

Årsmøtet velger enstemmig Stig Anderson (velges for 1 år).

Årsmøtet ble avholdt i samsvar med foreningens vedtekter.

NYTT FRA ROVFUGLMOTTAKET

AV GEIR SJØLI

Siden omtale i forrige nummer av Våre Rovdyr har vi hatt to fugler til behandling. Den 29. oktober 2023 fikk vi inn en voksen hønehaughann fra Nittedal. Eric Roualet som er en lokal, erfaren ornitolog hadde da tatt vare på den i flere dager, og hadde også fått den sjekket av veterinær.

Den hadde ingen brudd, men var dehydrert og tufsete etter trolig å ha kollidert med et vindu. Blodprøven viste betennelse, og den fikk da en tre dagers antibiotikakur. Han ble nå plassert i flyveburet, men var ikke interessert i å spise selv, så den måtte tvangsfores i flere dager, før han plutselig forsto at dette klarer jeg selv. Nå spiste den godt av rå, hel kylling og veidrept ekorn. Etter få dager var den rask og treffsikker og hadde normal vekt. Den 10. november ble han hentet av Eric og sluppet på funnstedet. Da var han ringmerket og i fin form.

Årets første pasient i 2024 kom allerede 2. januar. Da ringte en kar på Årnes og fortalte at ei kattugle satt på verandaen og var svært forkommen, trolig etter å ha kollidert med vinduet på småfugljakt. Skjærene var i nærheten, så han sto ute og passet på til jeg kom. Ugla ble straks tatt med til Nes Dyreklinikk som

tok røntgen. Det viste seg at den venstre vingen hadde et gammelt brudd som var grodd sammen. At ugla har greid å skaffe seg mat med en brukket vinge i lang tid viser hvor hardfør den er. Her fikk den også nødfor direkte i kråsen.

Ugla, som viste seg å være en ung hann, var svært svak. Men neste morgen satt han faktisk oppreist, og fra nå av ble den kvikkere hver dag, men måtte tvangsfores med eggeplomme fra pipette og etter hvert kylling. Etter ei uke på badet i en stor eske kunne han flytte ut til flygeburet. Nå spiste han selv både mus og kylling så den arbeidskrevende perioden var over.

Det var dårlig uglevær med mye snø og kulde så vi valgte å holde han inne til 29. januar da vi slapp han ut i skumringen. Da var han friskmeldt, ringmerket og i god form. I snørike vintre vil uglene slite med å få tak i mus, og dietten vil bli endel småfugl som er tallrike på foringsplassene. Her er også mange glassflater, trafikk og ledninger som kan være farlige for uglene å fly inn i.

Vi takker nok engang Nes Dyreklinikk for velvillig bistand.

HUBROENS SIDE FOR DE YNGRE

Illustrasjon: Viggo Ree

HUBROEN SPØR

1. Hvor mange brunbjørner ble det påvist i Norge i 2023?
 1. 125
 2. 178
 3. 224
2. Hvordan pleier forskere å finne ut av hvor mange ulv det er i Norge?
 1. Ved hjelp av DNA-prøver
 2. Ved lukt
 3. Ved å se de
3. Hvilket år ble Miljødirektoratet opprettet?
 1. 2010
 2. 2018
 3. 2013
4. Hva er det latinske navnet på gaupe?
 1. Lynx lynx
 2. Lynx lynx
 3. Lynx mynx
5. Hvor mange valper pleier jerven å få?
 1. 1-2 valper
 2. 2-3 valper
 3. 5-6 valper

Send inn svarene dine til fvr@fvr.no med navn og adresse. Merk emnefeltet "Hubroen spør". Vi trekker ut en vinner som vil få en premie i posten. Forrige vinner av Hubroen spør var: Olai Kjøllesdal Skinnemoen (6 år). Vi sender deg en premie!

Vi vil ha tegninger!

Til neste nummer så vil vi gjerne ha en tegning som du har tegnet. Det må være av et rovdyr eller fugl. Send tegningen til: Foreningen Våre Rovdyr, Postboks 195, 2152 Årnes eller digitalt til vår mailadresse: fvr@fvr.no

▼
Jerv av Olav Kjøllesdal
Skinneemoen (6 år) fra
Oslo.

▼
Ulv av Ingela Kjøllesdal
Skinneemoen

▼
Gaupe av Julie Emiko Jensen (11 år)
fra Årnes.

FORENINGEN VÅRE ROVDYR

Postboks 195
2151 Årnes
E-post: fvr@fvr.no
Web: rovdyrene.no

STYRELEDER

Marianne Mikalsen
mm@fvr.no

NESTLEDER

Morten Kraabøl
mk@fvr.no

KASSERER

Morten Ree
mr@fvr.no

STYREMEDLEMMER

Morten Ree
mr@fvr.no

Geir Sjøli
gs@fvr.no

Tom Olav Trydal
tt@fvr.no

Steinar Austheim
sa@fvr.no

VARAREPRESENTANTER

Christin von Løwendotter
cvl@fvr.no

Magne Staal
mast@fvr.no

Olav Berg
olbe@fvr.no

Camilla Cox Barfot
ccb@fvr.no

DAGLIG LEDER

Alette Sandvik
as@fvr.no

RÅDGIVER

Ingvild Elise Ihle
ii@fvr.no

DRIFTSKONSULENT

Geir Sjøli
gs@fvr.no

FAGKONSULENT

Arne Flor
af@fvr.no

FORENINGENS FORMÅL

Foreningens formål er:

- å arbeide for at alle norske og felles nordiske rovpattedyr og rovfugler skal leve i livskraftige bestander.
- å arbeide for at også dyreartenes miljø beskyttes mot forringelse og ødeleggelse.
- å spre faktaunderbygd og vitenskapelig informasjon til massemedia og allmennheten, for derved å oppnå større forståelse for rovdyrenes rolle i naturen og deres behov for høvelige biotoper.
- å støtte forskning om norske og felles nordiske rovpattedyr og rovfugler.
- når det gjelder jakt, skadefelling/uttak og fangst, å arbeide for at det tas hensyn til
 - artenes bestandssituasjoner
 - de respektive artenes yngletid
 - ungenes utvikling og avhengighet av foreldrene
 - artenes sosiale struktur og øvrige særtrekk
- å være aktive på lokalplanet, på landsbasis og internasjonalt.
- å samarbeide med lokale og statlige myndigheter, samt øvrige interesseorganisasjoner om å finne måter å bevare dyr og biotoper på, og å finne lempelige løsninger på konflikter som oppstår mellom menneskelige interesser og rovdyr.
- å samarbeide med andre tilsvarende organisasjoner i Norge i saker hvor det er fordelaktig med felles samarbeid for å styrke måloppnåelsen til foreningen.
- å samarbeide med tilsvarende organisasjoner i de øvrige nordiske land, spesielt med foreningens svenske søsterorganisasjon, Svenska Rovdjursforeningen.

BIDRAG TIL FVR

Foreningen Våre Rovdyr er godkjent under ordningen med gaver til frivillige organisasjoner. Det betyr at du er fradragsberettiget for gavebeløp fra og med 500 kr til og med 25.000 kr, enten det gis til Ulvefondet, som ordinær gave eller begge deler. Fradragsretten gjelder ikke medlemskontingenten.

Om du ønsker at gavebeløpet skal innrapporteres til ligningsmyndighetene trenger vi ditt personnummer. Opplysninger kan sendes til daglig leder ved mailadresse as@fvr.no

Vi har nå opprettet et kontingentsystem, som er oppgitt på medlemsfakturaen også, at du kan betale et større beløp enn det som er oppgitt og sum over medlemskontingenten vil anses som en gave til vårt arbeid. Hjertelig takk for alle bidrag.

KONTINGENTSATSER

Ordinær medlem	kr 300,-
Ordinær medlem + familiemedlem(mer).....	kr 400,-
Juniormedlem (under 18 år)	kr 100,-
Bedriftsmedlem	kr 1000,-

Medlemskap inkluderer alle årlige utgitte hefter av *Våre Rovdyr*.

Kun abonnement på *Våre Rovdyr* kr 400,-
Medlemskontingentkontr: 2801.46.63616

Member/subscription abroad: NOK 400,-
Sparebanken Sor, Arendal, Norway
SWIFT/BIC-code: SPSONO22
IBAN-number: NO0728014663616

ULVEFONDET

Kontr. 2800 10 08317

Ulvefondet støtter forskning, infoarbeid og prosjekter for å redde ulven i Norge.
Gi ditt bidrag til Ulvefondet i dag!

ROVDYRENE.NO

facebook.com/rovdylene

instagram: foreningen_vaare_rovdyr